

**MILJENKO BREKALO – DAMIR MATANOVIĆ –
STJEPAN ADANIĆ***

A Krajina Szerb Köztársaság jogi vonatkozásai

I. Bevezető

Horvátországban az első többpárti választásokra 1990-ben került sor. Már ezt megelőzően egyes belgrádi értelmiségi és politikai körök horvátellenes hangulatot szítottak a horvátországi szerbek körében. A választások után a győztes Horvát Demokratikus Közösséget (Hrvatska demokratska zajednica) azzal vádolták meg, hogy a II. világháború idején fennálló fasiszta Független Horvát Állam és az usztasa mozgalom restaurációját kívánják megvalósítani. Emiatt a helyi szerbek egy része fellázadt a zágrábi kormány ellen. Farönkökből barikádokat emeltek a közutakon és ugyanilyen módon akadályozták a vasúti forgalmat is, ami miatt Horvátországban ezt a lázadást azóta is „rönkforradalomnak” nevezik. A szerb polgári engedetlenség ezen formája csupán előkészítése volt a hamarosan bekövetkező fegyveres konfliktusnak és véres háborúnak, amelyet a horvátok „honvédő háborúként” tartanak számon.

A szerbiai állam akkori vezetői, Slobodan Miloševićsel az élen támogatták a horvátországi szerbek egy részének felfegyverzését, amely a Jugoszláv Néphadsereg (JNA) logisztikai támogatásával zajlott le. A JNA emellett demilitarizálta a horvát területvédelmi alakulatokat és lefoglalta fegyverraktáraikat, majd a horvátországi rendőrőrsök elfoglalásában is segítette a lázadókat. A más jugoszláv tagállamok területvédelmi alakulatainak lefegyverzésével párhuzamosan a JNA területi átalakítására is sor került. Megszüntették a tagállamok határaival azonos területi felosztását a szövetségi haderőnek, amely helyett hadtesteket hoztak létre a jugoszláv tagköztársaságok határvonalainak figyelmen kívül hagyásával.

* *Prof. ddr. sc. Miljenko Brekalo, Ivo Pilar*: Társadalomtudományi Intézet Eszéki Regionális Központjának igazgatója, tudományos tanácsadó (Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Osijek, Šamačka 9/2, 31000 Osijek, e mail: Miljenko.brekalo@pilar.hr) – *Prof. dr. sc. Damir Matanović*: az eszéki Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Nevelési és Oktatási Karának dékánja (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za obrazovne i odgojne znanosti, Ulica cara Hadrijana, 31000 Osijek). – *Mr. sc. Stjepan Adanić*: a JANAF d.d. Jogi Osztályának igazgatóhelyettese, Miramarska 24, 10000 Zagreb

Tanulmányunkban a délszláv háború nyomán létrejött államalakulatok jogi vonatkozásait vizsgáljuk. Az előzetesen leszögezhető, hogy a helyi szerbek által létrehozott „Szlavónia, Baranya és Nyugat-Szerémség“, valamint „Nyugat-Szlavónia és Határvidék“ elnevezésű szerb autonóm területek (rövidítve: SAO), illetve az ún. Krajinai Szerb Köztársaság (Republika Srpska Krajina, rövidítve: RSK) kikiáltása – a Horvát Köztársaság határain belül – törvénytelen volt. Ezeknek a közigazgatási egységeknek az alapítási folyamata még a rendszerváltás előtt, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság (JSzSzk) és a Horvát Szocialista Köztársaság (HSzK) fennállása idején kezdődött, jóllehet az akkor hatályos szövetségi és tagállami alkotmány, a törvények és egyéb jogszabályok nem nyújtottak lehetőséget az ilyen jellegű proklamációkra. Végképp nem adott törvényes keretet erre az immár demokratikus Horvát Köztársaság 1990 december 21-én elfogadott és ma is hatályos ún. Karácsonyi alkotmánya.¹

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság alkotmányának 5. cikkelye² szerint a szocialista tagköztársaságok területbeosztását nem lehetett módosítani azok beleegyezése nélkül. A szövetségi alkotmány 1. és 2. §-a a JSzSzk-t az önrendelkezésük alapján egyesült nemzetek, szocialista köztársaságok és szocialista autonóm tartományok föderációjaként definiálta. Az alkotmány tehát Jugoszlávia területén más típusú autonómiára nem adott lehetőséget, ebből kifolyólag sem a szerb autonóm területek, sem a Krajinai Szerb Köztársaság nem rendelkezhetek legitimitással. Azonban hangsúlyozandó, hogy a szövetségi és a horvát tagállami alkotmány³ preambuluma egyaránt rendelkeztek az önrendelkezési jogról, beleértve az elszakadási jogot is.⁴ Ezzel kapcsolatosan megemlítendő, hogy a HSzK alkotmányának 1. § (2) bekezdése Horvátországot a horvát nemzet, valamint a Horvátországban élő szerbek és más nemzetiségek államaként definiálta. Mindebből következik, hogy az akkori szövetségi és tagállami normarendszer lehetővé tette a tagállamok elszakadását, de az egyes csoportok szeparációjára nem nyújtott lehetőséget.

A Horvát Köztársaság területein fellázadt szerbek azonban fegyverrel elfoglalták az ország egy részét és a megszállt területek elszakadását tervezték, ami egy törvénytelen megoldás lett volna. Az elszakadás alkotmányellenességét az Európai Közösségek külügyminiszteri tanácsulása által 1991. augusztus 27-én felállított döntőbizottság második véleménye is kimondta. Az elnökéről, Robert Badinterrel elnevezett ún. Badinterbizottság a „hágai békekonzferencia“ keretében 1991. november 29-től 1993-ig tizenöt tanácsadó véleményt bocsátott ki a JSzSzk felbomlásával kapcsolatos nemzetközi jogi kérdésekről. Az 1991. november 29-én kelt és december 7-én közölt 1. sz. véleményében megállapította hogy a „Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság a felbomlás

¹ Ustav Republike Hrvatske. Narodne novine (horvát hivatalos közlöny), Zagreb, br. 56/1990.

² Ustav SFRJ. Službeni list SFRJ (jugoszláv hivatalos közlöny), br. 9/1974.

³ Ustav SR Hrvatske. Narodne novine, Zagreb, br. 8/1974.

⁴ HEKA LÁSZLÓ: *A népek önrendelkezési és elszakadási jogának megvalósítása a volt Jugoszlávia felbomlása esetében*. In: Blutman László (szerk.): Ünnepi kötet Dr. Bodnár László egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2014. 161–174. pp.; HEKA LÁSZLÓ: *A Balkán országainak intézmény- és jogrendszere*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 174–180. p.; V. ö. HOFFMANN TAMÁS: *Jugoszlávia felbomlása és a népek önrendelkezési joga, avagy a képzelőerő diadala a realitás felett*. In: LAMM VANDA (szerk.): *Dayton, 10 év után*. MTA Jogtudományi Intézet – MTA Társadalomkutató Központ. Budapest, 2006. 43–62. pp.

állapotában van.⁵ Az ugyanakkor keletkezett és már említett 2. sz. véleményben arra a kérdésre, hogy a Horvátországban (és Bosznia-Hercegovinában) élő szerbeket megilleti-e az önrendelkezési jog kifejtette, hogy a szerb lakosság rendelkezik a kisebbségeknek járó jogokkal, beleértve az állampolgárságuk megválasztásának jogát is, de az elszakadásra nincsen jogosultságuk. A harmadik tanácsadó vélemény 1992. január 11-én az újonnan keletkezett államok (utódállamok) nemzetközi határaitól rendelkezett. Tekintettel arra, hogy Horvátország és Bosznia-Hercegovina kérték függetlenségük nemzetközi elismerését, a Bizottság megállapította, hogy a jugoszláv köztársaságok határait a nemzetközi jog és az elfogadott kritériumok alapján kell rendezni. Mindenekelőtt a külső határokat kötelesek voltak tiszteletben tartani (az ENSZ Alapokmánya, valamint más nemzetközi jogi egyezmények és határozatok szerint), vagy azok módosítására csak az érintett országok (Horvátország és Szerbia) közös, szabad megállapodása alapján kerülhetett sor. Ilyen egyezmény hiányában a korábbi tagköztársaságok közötti belső határok államhatárokká váltak a területi *status quo*, és az *uti possidetis juris* elvek értelmében.⁶ Az erőszakkal történő határmódosítások tehát nem lehettek jogilag relevánsak.⁷ Az 5. véleményben a Horvát Köztársaság nemzetközi elismeréséről nyilatkozott a bizottság.⁸ Horvátország akként nyerte el függetlenségének elismerését, hogy garantálta a nemzetközi jogi elvek, az emberi jogok és szabadságok, főként pedig a nemzeti kisebbségek jogainak tiszteletben tartását.⁹ A Horvát Köztársaság a határok sérthetlenségének elve alapján teljes államterületének megtartásával lett nemzetközileg elismert, független ország. Ezért a szerb megszállásnak nem volt semmilyen jogkövetkezménye.

Az anyaország által felhasznált helyi szerbek Horvátország területén 1990/91-ben elkövetett tettei a más nemzetiségű állampolgárok biztonsága és vagyona ellen irányultak, amelyek az akkor hatályos jogrend, valamint a szövetségi és tagállami büntetőtörvények szerint a fegyveres lázadás bűncselekményét valósította meg. A jugoszláv és a horvát szocialista büntetőjog ezen elkövetési magatartást a felfegyverkezett személyek erőszakkal vagy erőszakkal való fenyegetés alkalmazásával történő fellépéseként szabályozta, amelynek minősítő körülménye az állambiztonság vagy annak valamely szegmensének fenyegetése volt (a jugoszláv Btk. 124. §,¹⁰ illetve a horvát Btk. 104. §).¹¹ Ennek a tényállásnak két alakzatát különböztette meg a törvény: az egyik a lázadás előkészülete, a másik pedig az abban való részvétel volt. Előkészületnek minősült minden olyan tevékenység, amely lehetővé tette a lázadás kirobbanását, mint pl. a résztvevők toborzása, a fegyverek vagy eszközök beszerzése, a fegyveres lázadás szervezése, valamint a fegyveres lázadás előfeltételeinek megteremtésére irányuló egyéb cselekmé-

⁵ PELLETT, ALLAIN: *The Opinions of the Badinter Arbitration Committee. A Second Breath for the Self-Determination of Peoples*. European Journal of International Law 1992/1. 178–185. pp.

⁶ RADAN, PETER: *Post-Secession International Borders. A Critical Analysis of the Opinions of the Badinter Arbitration Commission*. Melbourne University Law Review 2000/1. 50–76. pp.

⁷ DEGAN, VLADIMIR – ĐURO: *Hrvatska država u međunarodnoj zajednici*. Nakladni zavod Globus 2002/1. 338–339. pp.

⁸ RICH, ROLAND: *Recognition of States. The Collapse of Yugoslavia and the Soviet Union*. European Journal of International Law 1993/1. 36–65. pp.

⁹ BREKALO, MILJENKO: *Pokušaj pretvaranja velikosrpskog separatizma pobunjenih hrvatskih Srba u državotvorstvo (1990-1995)*. Pravni vjesnik 2009/2. 77–113. pp.

¹⁰ Službeni list SFRJ, br. 44/1976., 36/1977., 56/1977., 34/1984., 74/1987., 3/1990., 38/1990., 45/1990.

¹¹ Narodne novine, br. 25/1977.

nyek. Minden olyan cselekmény a lázadásban való részvetelt jelentette, amelyet elkövetői a lázadás kirobbanását követően fegyveresen követtek el. Szervezőnek számított az a személy, aki irányította az előkészületet vagy annak egyes akcióit, a vezetője pedig az, aki koordinálta a lázadók tevékenységét. A törvények súlyosabban büntették az előkészület szervezőit, illetve a lázadásban szervező vagy vezető szerepet betöltő személyeket.

II. Az ún. Krajinai Szerb Köztársaság alkotmányjogi koncepciója

Az ún. Krajinai Szerb Köztársaság (RSK) és a szerb autonóm területek berendezkedésének alkotmányjogi koncepciója többször is átalakuláson ment keresztül. Ennek kapcsán ugyanis három lehetőséget vázoltak fel. Az első volt az egyoldalúan kikiáltott szerb autonóm területek csatlakozása a Szerb Köztársasághoz, a második a megszállt területek hozzacsatolása az ún. Kis-Jugoszláviához (Szerbia és Montenegró föderációjához), a harmadik pedig egy – szerb nemzetet egyesítő – új államnak a kialakítása az egykori Jugoszlávia területén. Ez utóbbival párhuzamosan élt egy „szerb államokat“ tömörítő új föderáció megalakulására irányuló elképzelés is, amelyben egyesültek volna a Horvát Köztársaságtól és Bosznia-Hercegovinától elszakadt „krajinák“, valamint Szerbia és Montenegró. Az erre való törekvések bizonyíthatóak az egyoldalúan létrehozott autonóm területek szervei részéről hozott határozatokból, valamint más megnyilvánulásokból.

A Krajinai Szerb Köztársaság létrejöttével kapcsolatban számos probléma merült fel. Az államalakulatot Horvátország megszállt területein ugyanis alkotmányellenes módon hozták létre, valamint megalakítása során hiányzott a demokratikus legitimitáció vagy a bármely állammal meglévő jogfolytonosság. Emellett igencsak aggályos volt a megszállt területeken a nem szerb lakossággal szemben elkövetett etnikai tisztogatás, amely által egy egységes etnikai összetételű szerb államot kívántak létrehozni Horvátország területén. Az egyoldalúan és önhatalmúlag létrehozott kormányzatot és azok helyi hatóságait közvetlenül a Szerb Köztársaság finanszírozta, amely ezen kívül folytonos anyagi, hadi, személyzeti segítséget nyújtott, valamint „önkéntes katonai egységeket“ irányított Horvátország területére. Az RSK-t azonban de facto vagy de iure módon a világ egyetlen országa sem ismerte el, így a nemzetközi jogi értelemben nem rendelkezett a szuverén állam jogosítványaiával, tehát nem volt a nemzetközi jog alanya.¹²

III. Az RSK törvényalkotási tevékenysége

A fellázadt szerbek számára a horvát államterület megszállására – az önrendelkezési jogra hivatkozva – az őket megillető természeti jog szolgáltatott jogalapot. Felfogásuk szerint ez felhatalmazta őket az elszakadásra és a Jugoszláviához való csatlakozásra. A szeparációra irányuló törekvésük a Horvát Köztársaság egész területén egy meghatározott forgatókönyv alapján valósult meg, amely két elemből tevődött össze. Az első fázis

¹² BREKALO, MILJENKO: *Suverenitet Republike Hrvatske 1990–1998*. Svjetla grada 2009/1. 199–223. pp.

az önállósuló autonóm területek fennállásának idejéhez köthető, vagyis még a Krajainai Szerb Köztársaságnak elnevezett bábállamba való egyesülésüket megelőzően történt. Ezt a fázist a partikularizmus jellemzi, vagyis mindegyik autonóm terület önállóan forgadta el a jogszabályait.

A második fázis 1991. december 19-én az RSK megalakulásával vette kezdetét és 1998. január 15-éig tartott, amikor az ENSZ békefenntartók közreműködésével megvalósult a horvátországi Dunamellék (Kelet-Szlavónia, Baranya és Nyugat-Szerémség) békés reintegrációja a Horvát Köztársaság alkotmányjogi rendszerébe. Ezt a szakaszt az egységes jogalkotási tevékenység jellemzi, amely az RSK hivatalos közlönyében valósulhatott meg (Službeni glasnik RSK).¹³

A megszálló hatóságok jogalkotási tevékenységének csúcspontja a Krajainai Szerb Köztársaság alkotmányának megalkotása volt, amelyet 1991. február 19-én egyidőben fogadtak el a Krajainai Szerb Autonóm Terület, a Szlavónia, Baranya és Nyugat-Szerémség Szerb Autonóm Terület és a Nyugat-Szlavónia Szerb Autonóm Terület közgyűlései. Az alkotmány kihirdetésére 1992. január 2-án került sor a létrejöttét egyoldalúan deklaráló állam hivatalos közlönyének első számában (Službeni glasnik Republike Srpske Krajine, br. 1., 2. I. 1992.). A fenti jogalkotási tevékenység közös céljaként felismerhető a Horvát Szocialista Köztársaság, illetve 1992. január 15-ét követően a független és szuverén Horvát Köztársaság államigazgatási és jogi egységének bomlasztási szándéka.

A normatív jogalkotási tevékenység elemzésével könnyen megállapítható, hogy azok többsége csupán kompilációja volt a Szerb Köztársaság és a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság akkor hatályos törvényeinek. A helyi hatóságok 1990/91-ben hozott törvényei, rendeletei, utasításai, parancsai és egyéb jogszabályai azonban ellenkeztek a Horvát Szocialista Köztársaság ekkor hatályos alkotmányának 366. és 367. §, illetve a JSzSzK alkotmányának 293., 296. és 298. § rendelkezéseivel, így azok semmisnek tekinthetők. Emellett az RSK jogalkotási tevékenységének java része 1992 és 1995 között született, amikor már Horvátország területi integritásának elfogadásával nemetközileg elismert jogalannyá vált. A Horvát Köztársaságban ugyanis a törvényalkotási eljárást az alkotmány és az országgyűlési házszabály szabályozta, így a fellázadt szerbek jogalkotási tevékenysége csupán quasi-normatív tevékenységként értelmezhető, mivel annak alkotmányjogi alapja hiányzott.

A fenti tények ellenére a Horvát Köztársaság hatóságai tiszteletben tartották a RSK jogalkotási tevékenységének következtében létrehozott jogi normákat, így annak egy részét maguk is alkalmazták.¹⁴ A Krajainai Szerb Köztársaság normáinak alkalmazását Horvátországban az 1997. szeptember 26-án elfogadott a Konvalidációról szóló törvény

¹³ Az RSK hivatalos közlönyének kiadója a Krajainai Szerb Köztársaság Igazságügyi és államigazgatási minisztériuma volt, a nyomdai munkákat ugyanaz a belgrádi nyomda végezte, amelyben korábban a JSzSzK hivatalos közlönyét, ez időben pedig a „Kis-Jugoszlávia“ hivatalos közlönyét nyomtatták (NIU Službeni list SFRJ, Beograd, Jovana Ristića 1). Ez is világosan rámutat arra, hogy a Horvát Köztársaságban zajló háborús események számai Szerbia és Montenegróra voltak visszavezethetők.

¹⁴ Konvalidálható, tehát utólag jogilag érvényessé válhat a jogügylet, amennyiben a megtámadás oka a jogi ügylet valamely hiányosságára vezethető vissza. A római jog nem engedélyezte a konvalidációt (*quod ab initio vitiosum est tractu temporis non est convalescere*), a modern jog pedig megkülönbözteti a semmis jogügyleteket (azok általában nem konvalidálhatók) a megtámadható jogi ügyletektől (ez utóbbiak esetében lehetséges az érvényessé válás bizonyos feltételek teljesítése esetében). Ld. SZALMA JÓZSEF: *Közösségi, közös és eltérő elemek a polgári jogi konvalidációkban*. Jogelméleti Szemle 2001/2. http://jesz.ajk.elte.hu/szalma6.html#_ftn18. Letöltve: 2018. április 17.

(Narodne novine br. 104/1997.) írta elő.¹⁵ Ezt a kérdést e törvény mellett még három rendelet rendezte, amelyek előírták a közigazgatási jellegű szabályok, az igazságszolgáltatási ügyek, valamint a munkaügyi, foglalkoztatási és társadalombiztosítási jellegű határozatok elismerését és annak végrehajtását (Narodne novine, br. 51/1998.).

A konvalidációról szóló törvény alapján utólagosan érvényessé váltak azok a közhatalmat gyakorló testületek és jogi személyek által kibocsátott határozatok és döntések, amelyeket „a Horvát Köztársaság ENSZ felügyelete álló területein“ alkottak igazságszolgáltatási és közigazgatási jellegű ügyekben. Azonban az RSK által elfogadott jogszabályok konvalidációjára nem kerülhetett sor, mivel azok a Horvát Köztársaság alkotmányába ütköztek és a Horvát Köztársaságban élő etnikai és nemzeti kisebbségek emberi jogairól és szabadságairól szóló alkotmányos törvény rendelkezéseit is sértették. Ennek értelmében *argumento a contrario* az RSK egyetlen normatív szabálya sem érvényes, mivel azok semmisnek tekinthetők a horvát és a nemzetközi jog értelmében is.¹⁶

IV. A háborús bűntettek nemzetközi büntetőjogi karaktere

A háborús bűntett a nemzetközi bűncselekmények (*international crime*) egyike. E fogalomnak és a körébe tartozó deliktumoknak a meghatározása a nemzetközi büntetőjog egyik leginkább vitatott kérdése.¹⁷ A nemzetközi bűncselekmény kategóriájába sorolhatók azok a bűntettek, amelyek elkövetése mögött valamely állam vagy annak szerve áll, és amely cselekményt valamely nemzetközi szerv határozata bűncselekménynek nyilvánít.¹⁸

Az elkövetési magatartásnak szoros összefüggésben kell lennie a fegyveres konfliktussal, annak velejárája a nemzetközi háború és a humanitárius jog megsértése. Általában az elkövetők az agresszív háborút folytatók, de háborús bűnösök lehetnek akár az állam szuverenitását és területi egységét védők is.

A horvátországi háború során a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság (Kis-Jugoszlávia) és a Jugoszláv Néphadsereg (JNA) a Horvát Köztársasággal szemben követett el agressziót, amely mellett nemzetközi béke elleni bűntettet is megvalósítottak, amelynek következtében az egyének mellett az államot is felelősségre vonták. Az agresszív háború jogi szabályozása az ENSZ Közgyűlésének 1974. december 14-én kelt 3314. (XXIX) számú határozatában található.¹⁹ E dokumentum megismétli az Alapokmányban található

¹⁵ BREKALO, MILJENKO: *Povijesni prikaz i pravni karakter normativnih akata Republike Srpske Krajine*. Zbornik pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2012/2. 551–572. pp.

¹⁶ BABAC, BRANKO: *Upravno pravo – Odabrana poglavlja iz teorije i praksa*. Pravni fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku, Osijek, 2004. 172–181. pp., 432–435. pp.; BABIC, MARKO: *Kako ishod upravnog prijepora o konvalidaciji može biti prethodnim pitanjem za odlučivanje prijepora parbenoa*. Pravni vjesnik 2003/3-4. 123–150. pp.

¹⁷ SÁNTHA FERENC: *A nemzetközi bűncselekmény általános fogalmának hazai fejlődése*. Jog, állam, politika 2011/Különszám. 173–181. pp. <http://dfk-online.sze.hu/images/J%C3%81P/2011/k%C3%BCI%C3%B6nsz%C3%A1m/s%C3%A1ntha.pdf>. Letöltve: 2016. május 12.

¹⁸ MUNIVRANA VAJDA, MAJA: *Međunarodni zločini prema novom Kaznenom zakonu*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu 2012/2. 821. p.; WIENER A. IMRE: *Nemzetközi büntetőjog – nemzetközi bűncselekmények*. Jogtudományi Közlöny 1986/6. 262–263. pp.

¹⁹ LAPAS, DAVORIN – ŠOŠIĆ, TRPIMIR MIHAEL (szerk.): *Međunarodno javno pravo – izbor dokumenata*, III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2005. 60–62. pp.

általános meghatározást, amely szerint „az agresszió fegyveres erő alkalmazása egy állam által más állam szuverenitása, területi integritása vagy politikai függetlensége ellen, illetve az Egyesült Nemzetek Alapokmányával össze nem férő bármely más módon”.²⁰

Az agresszió definiálásáról ezt megelőzően hosszú viták folytak az Egyesült Nemzetek Szervezetében és annak különböző testületeiben. A fegyveres erő alkalmazása ugyanis az ENSZ Alapokmányával ellentétes módon *prima facie* igazolja az agressziót, habár az ENSZ Biztonsági Tanácsa azt is megállapíthatja, hogy – figyelembe véve más körülményeket – az agresszió elkövetése nem történt meg, mert pl. a cselekmény, illetve annak következményei nem jelentenek komoly veszélyt.

A határozat az agresszió hét esetét határozta meg:

- a) „egy állam fegyveres erőinek inváziója vagy támadás végrehajtása más állam területe ellen, illetve mindenfajta katonai megszállás, akár ideiglenes is, amely ilyen invázió vagy támadás következménye, vagy más állam területének erő alkalmazásával történt anektálása;
- b) ha egy állam fegyveres erői bombázzák más állam területét, vagy ha egy állam bármiféle fegyvert használ más állam területe ellen;
- c) ha egy állam kikötőit vagy partvidékét más állam fegyveres erői blokád alá veszik;
- d) ha egy állam fegyveres erői megtámadják más állam szárazföldi, tengeri vagy légiereit, tengeri vagy légiflottáját;
- e) ha egy állam fegyveres erőit, amelyek más állam területén tartózkodnak a fogadó állammal történt megegyezés alapján, az egyezményben foglalt feltételek megszegésével használja fel, vagy ha azok az egyezmény lejártá után tovább tartózkodnak az illető területen;
- f) ha egy állam megengedi, hogy területét, amelyet egy másik állam rendelkezésére bocsátott, a másik állam agressziós cselekmény elkövetésére használja fel harmadik állam ellen;
- g) ha egy állam fegyveres csapatokat, csoportokat, önkénteseket vagy zsoldosokat küld – vagy a nevében ilyeneket küldenek – más állam ellen fegyveres cselekmények végrehajtására, amelyek oly súlyosak, hogy kimerítik a fent felsorolt cselekményeket, illetve ha egy államnak komoly része van ebben.”²¹

Az *exempli causa* felsorolt példák mellett agresszióknak minősül olyan fegyveres támadás is, amelyet az ENSZ Biztonsági Tanácsa ilyennek minősít Alapokmányának rendelkezései alapján. Vladimir-Đuro Degan horvát akadémikus, a nemzetközi jog professzora szerint a szövetségi hadsereg (JNA) – először a Szlovén Köztársaság, azután a Horvát Köztársaság, majd a végén Bosznia-Hercegovina elleni – agressziója során elkövetett bűncselekményekért a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság a felelős mint a

²⁰ KOVÁCS PÉTER: *Nemzetközi közjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2011. (XII. Fejezet – A kényszer alkalmazása és következményei a nemzetközi jogban). https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_nemzetkozi_kozjog/ch05s04.html. Letöltve: 2018. április 18.

²¹ Uo.

JSzSzK jogutódja. Ez az állam 1992 és 2006 között állt fenn, amelynek addigi tagállamai, a Szerb Köztársaság és Montenegró lettek a jogutódai.²²

A háborúban elkövetett bűncselekmények (*ius in bello*) meghatározására a 20. század elején került sor közvetlenül az első világháború kitörése előtt mégpedig nemcsak az egyes országok nemzeti törvényhozás testületei részéről, hanem a nemzetközi jogszabályokban is. Ilyen volt az 1907. évi Hágai egyezmény a háború törvényeiről és szokásairól.²³ A második világháború után az 1945. évben felállított nürnbergi törvényszék („Nemzetközi Katonai Törvényszék”) Alapokmányában háborús bűnként a következő bűntetteket minősítette: emberölés, népirtás, rabszolgamunkára kényszerítés, deportálás vagy másfajta embertelen bánásmód, a hadi foglyok és túsok kínzása, megölése, a magán- és állami vagyon kifosztása, városok vagy falvak lerombolása, hadi célokhoz képest aránytalan pusztítások, a béke elleni bűntettek, az emberiség elleni bűncselekmények (*crimes against humanity*) beleértve a civilek politikai és faji alapú kitoloncolását, illetve a politikai, faji vagy vallási alapon történő üldözését.²⁴

A humanitárius jog kodifikációja 1949. augusztus 12-én a négy genfi egyezményben valósult meg. Ezek közül az első *a hadrakelt fegyveres erők sebesültjei és betegei helyzetének javítására vonatkozó*, a második *a tengeri haderők sebesültjei, betegei és hajótöröttei helyzetének javítására vonatkozó*, a harmadik *a hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozó*, a negyedik pedig *a polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozó egyezmény*. A genfi humanitárius egyezményekként ismert konvenciók szabályozzák a háború áldozatainak, sebesültjeinek, betegeinek és hajótörötteinek, valamint a hadifoglyoknak és a civileknek a jogait. A Genfi Egyezmények 1977. január 12-én kelt II. Kiegészítő Jegyzőkönyve, valamint a 2006-os harmadik Jegyzőkönyv együttesen mintegy 600 paragrafussal a nemzetközi humanitárius jog legfőbb forrásai.²⁵

A Genfi Egyezmények I. Kiegészítő Jegyzőkönyve a Genfi Egyezményekkel együtt alkalmazandó, amely a lefektetett alapelveket erősítette meg és fejlesztette tovább. Emellett felülvizsgálta a Genfi és Hágai Egyezmények rendelkezéseit, főként a háború szabályozását illetően. A II. Kiegészítő Jegyzőkönyv célja, hogy a polgárháború idején

²² DEGAN, VLADIMIR – ĐURO: *Odgovornost za zločin agresije u svim njezinim vidovima*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2011. 287. p.

²³ BODÓ JÁNOS: *A nemzetközi jogok a háborúban*. Schneller és Göschl testvérek könyvnyomdája, Nagybecskerek, [1914]. http://mtdportal.extra.hu/books/bodo_janos_a_nemzetkozi_jogok_a_haboruban_1.pdf. Letöltve: 2018. április 19.

²⁴ A négy nagyhatalom – USA Szovjetunió, Nagy Britannia és Franciaország – 1945. augusztus 8-án írta alá a Londoni Egyezményt, amely létrehozta a Nemzetközi Katonai Törvényszéket Nürnberg székhellyel. Az Egyezményhez csatolt jegyzőkönyv tartalmazta a törvényszék Statútumát (Alapszabályát), amely részletesen szabályozta a bíróság joghatóságát, illetve eljárási szabályait. Ezek alapján ítélezett a nürnbergi perben 1945. november 20. és 1946. október 1. között. A nürnbergi perben először az emberiség történetében, a bíróság az agresszív háborút bűncselekményként minősítette és büntette az ilyen háború előmozdítóit, valamint végrehajtóit. A bíróság alapokmányában és ítéletében rögzített elvek (ún. nürnbergi elvek) megerősítésre kerültek az ENSZ Közgyűlésének 1946. december 1-jén kelt határozatában, amellyel a nürnbergi per lezárult. Igaz Nürnbergben még ezt követően is zajlottak perek a náci elkövetőkkel szemben egészen 1949-ig. Ld. SÁNTHA FERENC: *Az emberiség elleni bűncselekmények*. Miskolci Jogi Szemle 2008/1. 50–69. pp. http://www.mjsz.uni-miskolc.hu/200801/5_santha.pdf. Letöltve: 2018. április 19.; V. ö. SZABÓ ADRIENN: *A nürnbergi, a jugoszláv, illetve a ruandai nemzetközi törvényszékek joghatósága*. Sectio Juridica et Politica, Tomus XXIV. 2006, 133–151. pp.

²⁵ TÓTH JUDIT: *Humanitárius jog a gyakorlatban*. Szeged, 2014. 3. p. Kézirat.

a korábinál nagyobb mértékben biztosítsa a nemzetközi humanitárius jog alkalmazását, amelynek következtében a háborúval sújtotta övezetben élő személyeknek garantálja a humánus bánásmódra vonatkozó előírások betartását a státusz különbségektől függetlenül. Ily módon a nemzetközi közösség a háború sújtotta övezetek területén folyamatos erőfeszítéseket tett olyan *ius cogens* normák elfogadása érdekében, amelyeket az államok és a nemzetközi jogalanyok kötelesek betartani.

A fentiek lettek az első olyan nemzetközi szerződések, illetve egyezmények, amelyeket a függetlenné vált Horvát Köztársaság ratifikált. Ennek oka az 1991-ben Horvátországban kirobbant véres háború volt. Jóllehet a JSzSZK fenntartásokkal és külön nyilatkozatokkal igyekezett akadályozni azok horvát ratifikálását, mivel korábbi tagállamának önállóságát nem ismerte el. E törekvése azonban sikertelen maradt. A zágrábi kormány végül 1992. november 13-án kelt határozatával (Narodne novine, br. 1/1992.) több nemzetközi szerződés kihirdetését rendelte el, melyek között voltak a fenti egyezmények is.

V. A háborús bűntettek büntetőjogi kerete a nemzeti jogrendszerben

A Horvát Köztársaság területén 1991 és 1995 között fennálló fegyveres konfliktust a magyarországi és más európai országok szóhasználatban általában „balkáni háborúként” vagy „délszláv háborúként” titulálják, viszont azt a Horvát Köztársaság területén hivatalosan Honvédelmi Háborúnak (Domovinski rat) nevezik. Erről több törvény is rendelkezik, amelyeken kívül a horvát parlament egy külön dokumentumot is elfogadott „Nyilatkozat a Honvédelmi Háborúról” címmel.²⁶ Az említett nyilatkozat a nevezett háború okait, jellegét és az abban elkövetett bűntetteket foglalta össze.

A horvátországi háború során elkövetett bűncselekmények elkövetőivel szemben a nemzetközi jog rendelkezései mellett a bíróságok a hazai (horvát) jogot is alkalmazták. Tekintettel arra, hogy a fegyveres konfliktus már a Horvát Köztársaság függetlenségének kikiáltása idején (1991. június 25.) kitört, vagyis az ország 1992. január 15-én az Európai Közösség által történő nemzetközi elismerését megelőzően, így Horvátországban az ekkor elkövetett bűncselekményekre a jugoszláv szövetségi Btk-t is alkalmazták a szövetségi állam idején alkotott más törvények mellett.²⁷ A háborúval kapcsolatos

²⁶ Deklaracija o Domovinskom ratu. Narodne novine 102/2000. 2000. X. 13. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_10_102_1987.html. Letöltve: 2018. április 19.

²⁷ Ld. TURKOVIC, KSENIJA – MARSVELSKI, ALEKSANDAR (szerk.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*. Pravna biblioteka. Komentari, 10. Narodne novine. Zagreb 2013. <http://www.share-pdf.com/d2c833abb13c42a8b87e3d1cd965df1d/2013-04-18%20Komentar%20KZ%202011%20-%20radna%20skupina.pdf> (letöltve: 2014. május 5.); TURKOVIC, KSENIJA – MARSVELSKI, ALEKSANDAR: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (a továbbiakban: HLJKPP) 2012/2. 797. p. https://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/14_Turkovic.pdf (letöltve: 2014. augusztus 18.); HEKA LÁSZLÓ: *A nemzetközi bűncselekmények (International Crime) szabályozása a horvát Btk.-ban, és annak összehasonlítása a magyar, bosznia-hercegovinai és a szerb szabályozással*. In: Gál Andor – Karsai Krisztina (szerk.): *Ad valorem: Ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2016. 131–140. pp.; HEKA LÁSZLÓ: *Horvátország és Magyarország büntetési rendszerének összehasonlítása a 2013 évi új Btk-ák alapján*. Jogelméleti Szemle 2014/4. 33–48. pp.; HEKA LÁSZLÓ: *Sistem kažnjavanja prema novom mađarskom*

bűncselekmények java része 1991 és 1992 között történt, így ezekre az akkor hatályos Horvát Szocialista Köztársaság Büntetőtörvénykönyvét (Krivični zakon SR Hrvatske, Narodne novine, br. 25/1977., 50/1978., 25/1984., 52/1987., 43/1989., 8/1990) alkalmazták. Ezt többször módosították, az 1991-es módosítás 1. §-a törölte az elnevezéséből a szocialista megnevezést (Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona SR Hrvatske, Narodne novine br. 9/1991.), majd az állami függetlenség és szuverenitás nemzetközi elismerése után 1992-ben további változásokra került sor (Narodne novine, br. 33/1992., 39/1992., 91/1992.). Emellett egy nappal a függetlenség kikiáltását követően – június 26-án – a horvát országgyűlés megszavazta a JSzSzK Btk-jának átvételéről szóló törvényt (Zakon o preuzimanju Krivičnog zakona SFRJ, Narodne novine, br. 53/1991.), amellyel az a horvát jogrend részévé vált a szövetségi törvény egyes rendelkezéseinek kivételével. Ezt a törvényt Horvátországban a nemzetközi elismerés után kétszer módosították (Narodne novine, br. 32/1992., Narodne novine, br. 91/1992.). A felsorolt jogszabályok mellett az anyagi büntetőjogot illetően fontos kiemelni a szintén 1991. június 26-án született parlamenti határozatot, amely a jugoszláv Alkotmánybíróság által 1991. április 24-én hozott határozat érvénytelenségéről rendelkezett.²⁸ Ezzel a döntéssel a Horvát Köztársaság területén érvénytelennek mondták ki a szövetségi Alkotmánybíróság Horvátországot is érintő határozatát.

A törvények visszaható hatályának tilalmára és a törvényesség elvére vonatkozó alkotmányi rendelkezésekre tekintettel, valamint az enyhébb törvény alkalmazásának elvének figyelembe vétele miatt az 1991 és 1995 között elkövetett nemzetközi bűncselekmények felelősségének megállapítása során a Horvát Köztársaság Büntetőtörvénykönyvének Általános Része került alkalmazására. Annak XV. Fejezete rendelkezett az emberiség és a nemzetközi jog elleni bűncselekményekről, amelyek a háborúban elkövetett bűncselekményeket is magukban foglalták. Vitathatatlan tény, hogy a helyi szerb terroristák és a Szerbiából érkezett különböző paramilitáris egységek – „Šešeljevi“, „Arkanovci“, „Beli orlovi“, JNA stb.-, az akkor hatályos szövetségi és köztársasági törvények értelmében emberiség elleni bűntetteket követtek el, amelyek a nemzetközi jog súlyos megsértésével jártak és a Horvát Köztársaság elleni bűncselekményeknek minősültek. Az alkalmazott jugoszláv szövetségi és horvát tagállami jogszabályok az alábbi emberiség és nemzetközi jog elleni bűncselekményeket nyilvánították büntendőnek: népirtás (141. §)²⁹, a civil lakosság ellen elkövetett háborús bűntett (142. §), a sebesültek és betegek ellen elkövetett háborús bűntett (143. §), a hadifoglyok elleni háborús bűntett (144. §), felbújtás népirtásra és háborús bűntett elkövetésére, illetve az erre irányuló csoportok megszervezése, toborzása (145. §), embertelen bánásmód a sebe-

krivičnom zakonu i njegova komparacija sa srpskim i hrvatskim zakonom. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu 2014/1. 337–379. pp.

²⁸ Odluka o potvrdi Odluke o neprimjenjivanju Rješenja Ustavnog suda Jugoslavije o obustavi izvršenja pojedinih akata poduzetih na temelju odredaba članaka 236a do 236o Krivičnog zakona Republike Hrvatske IV broj 50/1-91 od 24. travnja 1991. Službeni list SFRJ, br. 37/1991.

²⁹ Ld. *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, 1948. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-English.pdf>. Letöltve. 2016. május 11.; TRIPALO, DRAZEN: *Genocid, ratni zločin protiv civilnog pučanstva, uništavanje kulturnih dobara i objekata u kojima se nalaze kulturna dobra. Kazneni zakon u praktičnoj primjeni*. Organizator, Zagreb, 2004. 6. p.

sültekkel, betegekkel és hadifoglyokkal (150. §), kulturális és történelmi műemlékek megsemmisítése (151. §), faji és egyéb diszkrimináció (154. §).

A horvátországi háború során a Btk. XX. fejezetében szabályozott államellenes bűncselekmények között megemlítendő: a Horvát Köztársaság alkotmányos rendjének megtámadása (236a §), az államterület egységének veszélyeztetése (236. §), az ország függetlenségének veszélyeztetése (236c §), a fegyveres felkelés (236f §), a terrorizmus (236. §), diverzió (236h §), felhívás az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására (236j §), nemzeti, faji és vallási gyűlölet szítása (236k §), és az ellenséges tevékenység érdekében történő szervezkedés illetve toborzás (236i §).

A horvát igazságszolgáltatási szervek mellett a nemzetközi büntettek elkövetőinek üldözésére 1993. május 25-én jött létre az ad hoc jellegű hágai Nemzetközi Büntetőtörvényszék (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, ICTY). Az ICTY-t az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmánya VII. fejezete alapján az ENSZ Biztonsági Tanácsa 827. számú határozatával 1993. májusában hozta létre azért, hogy a volt Jugoszlávia területén 1991 óta elkövetett, a nemzetközi joggal ellentétes háborús bűncselekmények elkövetőit felelősségre vonja.³⁰ E bíróság bekerült a délszláv államok – így Horvátország – igazságszolgáltatási rendszerébe, és elsőbbséget élvezett a nemzeti bíróságokkal szemben. Hatáskörébe tartozott a népirtás (genocídium) büntetésének, az emberiség elleni bűncselekményeknek, a nemzetközi fegyveres összeütközés esetén elkövetett súlyos jogsértéseknek, valamint a háború szokásainak és jogának megsértésének megállapítása és szankcionálása. A törvényszék 2017. december 21-én fejezte be működését, utódszerve az ENSZ Nemzetközi Büntetőtörvényszéki Mechanizmusa (United Nations Mechanism for International Criminal Tribunals, MICT).

A fenti nemzetközi, jugoszláv, illetve horvát jogszabályok alapján jártak el tehát a bíróságok a háborúban elkövetett büntettek megítélése során. Azonban a fegyveres lázadásban résztvevők zöme általános amnesztiában részesült, így felelősségre vonásuk elmaradt. Az 1992-ben megszületett „Az amnesztiáról szóló törvény“ alapján ugyanis az „1990. augusztus 17. óta tartó fegyveres konfliktusban“ elkövetett bűncselekmények felelősei mentesültek a felelősség alól.³¹ A Horvát Köztársaság Igazságügyi Minisztériumának adatai szerint a nevezett törvény rendelkezései alapján az 1992. szeptember 26. és 1993. január 15. közötti időszakban a had- és civil bíróságok 3049 vádlottal szemben szüntették meg az eljárást.³² Újabb amnesztia törvény („Az 1990. augusztus 17. és 1996. augusztus 23. között a Horvát Köztársaság területén zajló fegyveres konfliktusban az agresszió és fegyveres lázadás során elkövetett bűncselekmények alóli amnesztia“) el-

³⁰ CASSESE, ANTONIO: *The ICTY: A Living and Vital Reality*. Journal of International Criminal Justice 2004/2. 585–597. pp.; METTRAUX, GUENAE: *Crimes against humanity in the jurisprudence of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia and for Rwanda*. Harvard International Law Journal 2002/1. 237–316. pp.; HEKA LÁSZLÓ: *Húszéves a hágai nemzetközi büntetőtörvényszék (ICTY)*. Rovatkák 2013/2. 1–33. p.; TAKÁCS PÉTER: *Valahol Európában. A jugoszláviai háborús bűnösök pereit*. Jogelméleti Szemle 2000/1. http://jesz.ajk.elte.hu/2000_1.html. Letöltve: 2007. szeptember 1.; TAKÁCS PÉTER: *Nehéz jogi esetek – Jogelmélet és jogászai érvelés*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2002.; WILSON, RICHARD ASHBY: *Judging History. The Historical Record of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia*. Human Rights Quarterly 2005/3. 908–942. pp.

³¹ Zakon o oprostju. Narodne novine br. 58. od 25. rujna 1992.

³² KURTOVIC, ANITA: *Pomilovanje u kaznenom pravosuđu (U povodu novoga zakona o pomilovanju)*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu 2003/2. 481. p.

fogadására 1996-ban került sor megszállt horvát területek 1995-ben történt visszafoglalása után.³³ Az amnesztia-törvény kizárólag az agresszív háború, fegyveres lázadás és fegyveres konfliktus folyamán elkövetett bűncselekményekre vonatkozott. Ez egyben eljárási és végrehajtási kegyelmet is jelentett, mert hatálya kiterjedt a jogerősen elítélt személyekre is. Kivételt ez alól csupán a humanitárius jog súlyos megsértésével (népirtás és a háborús bűnök) elkövetett bűntettek képezte. Mivel ekkor még Kelet Szlavónia, Baranya és Nyugat Szerémség az ENSZ fennhatósága alatt állt, így a parlament 1996-ban külön amnesztia törvényt hozott a Vukovári-Szerémi és az Eszék-Baranya megyei ideiglenesen megszállt területeken elkövetett bűncselekmények felelőseire vonatkozólag.³⁴ E terület reintegrációja Horvátország jogrendjébe 1998. január 15-én került sor.

VI. Zárszó

A Szerb Demokrata Párt Szlavóniában élő tagjai az 1990 és 1995 közötti időszakban a Horvát Köztársaság területén polgári engedetlenségre uszították a helyi szerb lakosságot a legálisan megválasztott horvát kormánnyal szemben, illetve a horvát, magyar és más „nemszerb“ nemzetiségű lakossággal szemben igyekeztek gyűlöletet szítani. A Jugoszláv Néphadsereg segítségével megszervezték a helyi szerb lakosság felfegyverzését és fegyveres lázadását. Legfőbb céljuk volt az általuk elfoglalt területek elszakítása Horvátországtól, valamint az e térségben egyoldalúan kikiáltott Krajainai Szerb Köztársaságnak a hozzácsatolása a tervezett egységes szerb nemzetállamhoz, az ún. Nagy Szerbiához.

A fegyveres lázadás vezetői a háborús események során megsértették a nemzetközi humanitárius jog szabályait, főként a Genfi Egyezmény és Jegyzőkönyveinek rendelkezéseit. Emellett az általuk gyakorolt agresszió mindvégig ütközött a Jugoszláv Szocialista Köztársaság és a Horvát Szocialista Köztársaság hatályos törvényeivel is, főként Horvátország függetlenségének nemzetközi elismerését követően. Ezek a bűntettek az akkor hatályos szövetségi és tagköztársasági törvények előírásai szerint az emberiség elleni bűncselekmények, a nemzetközi jog elleni bűntettek és az állam elleni bűncselekmények elkövetését jelentették és azon normák szerint volt büntetendő.

A nemzetközi bűntettek elkövetőinek egy részét a horvát bíróságok távollétükben elítélték, kivéve azokat a háborús bűnösöket, akik az ICTY előtt feleltek a tetteikért. E személyek jelentős része a szomszéd Szerb Köztársaság, illetve Bosznia-Hercegovina szerb entitásában (Republika Srpska) él, számos felelősségre vont viszont az Európai Unió országaiban, illetve a tengerentúli államokban (USA, Kanada, Ausztrália) telepedett le.

A Krajainai Szerb Köztársaság működése tehát illegitim volt, ezért az általa hozott jogszabályoknak sem a horvát, sem a nemzetközi jog értelmében sem voltak érvényesek. E normák a Horvát Köztársaság alkotmányába és az Emberi jogok és szabadságok, valamint az etnikai és nemzeti kisebbségek jogairól szóló horvát alkotmányos törvény-

³³ Zakon o općem oprostiu od kaznenog progona i postupka počiniteljima kaznenih djela počinjeh u agresiji, oružanoj pobuni ili oružanim sukobima te u svezi s agresijom, oružanom pobunom ili oružanim sukobima u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996. Narodne novine br. 80 iz 1996. godine.

³⁴ Zakon o oprostiu počiniteljima kaznenih djela s privremeno okupiranih dijelova područja Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije. Narodne novine broj 43. iz 1996. godine.

be, illetve egyéb horvát jogszabályokba ütköztek. Egyetlen „érdemi hasznuk“ csupán ideiglenesen, a háború során manifesztálódott abban, hogy átmenetileg megakadályozták a horvát hatóságokat jogkörük zavartalan gyakorlásában a Horvát Köztársaság megszállt területein. Csupán az RSK közigazgatási jellegű szabályai, az bírósági ítéletek, valamint a munkaügyi, foglalkoztatási és társadalombiztosítási jellegű határozatok voltak konvalidálhatók és végrehajthatók.

MILJENKO BREKALO – DAMIR MATANOVIĆ – STJEPAN ADANIĆ

DIE RECHTLICHEN MERKMALE DER PARASTAATLICHEN
EINHEIT DER REPUBLIKA SRPSKA KRAJINA

(Zusammenfassung)

Belgrads politische Kreise sowie ein Teil der Intellektuellen ermutigten eine Welle der anti-kroatischen Stimmung unter den Serben in Kroatien im Jahr 1990, vor den ersten demokratischen Mehrparteienwahlen. Nach den Wahlen und dem Sieg der Kroatischen Demokratischen Union (HDZ) begann ein Teil der rebellierenden Serben die Strassen und die Eisenbahnschienen zu sperren, dies unter dem Vorwurf der Wiederherstellung von dem Unabhängigen Staates Kroatien (NDH). Dieser Aspekt ihres zivilen Ungehorsams ist bekannt als die Balkenrevolution, die zum Anfang von einer bewaffneten Rebellion bzw. von einem blutigen Heimatkrieg wurde.

Von der damaligen serbischen Führung unterstützt, begannen einige indoktrinierte Serben in Kroatien sich auszurüsten. Die Ausrüstung wurde mit der logistischen Unterstützung der Jugoslawischen Volksarmee (JNA) und nach der Eroberung von Polizeistationen durchgeführt. Vorher entwaffnete die JNA die Territoriale Verteidigung, für die ausschliesslich die Behörden in der Sozialistischen Republik Kroatien zuständig waren.

Gleichzeitig mit der Entwaffnung der Territorialen Verteidigung in allen Teilrepubliken der ehemaligen Föderation, wurde auch die JNA umgestaltet. Es wurden nämlich die mit den damaligen Teilrepublikgrenzen zusammenfallenden Armeegebiete abgeschafft und die Teilrepublikgrenzen nicht beachtenden Armeekorps wurden eingeführt.

Das Verhalten der instrumentalisierten Serben in Kroatien 1990-1991, wurde gegen die Mitglieder der anderen nationalen Gemeinschaften und gegen ihren Besitz gerichtet. Das war eine kriminelle Tat der bewaffneten Rebellion laut der damals gültigen Gesetzgebung auf der Republik- und Föderationsebene. Diese Tat wurde durch die Bestimmungen von Artikel 124 des Strafgesetzbuches der Sozialistischen Föderativen Republik Jugoslawien und von Artikel 104 des Strafgesetzbuches der Sozialistischen Republik Kroatien sanktioniert.